

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Соціально-гуманітарний факультет

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
«ПСИХОСОЦІАЛЬНІ РЕСУРСИ ОСОБИСТІСНОГО ТА
СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Materials of the
International scientific and practical conference
«PSYCHOSOCIAL RESOURCES OF THE PERSONAL AND
SOCIAL DEVELOPMENT IN THE ERA OF GLOBALIZATION»

Том 2

4-5 листопада 2022 року

Тернопіль, Україна

UNIVERZITA
KONŠTANTÍNA
FILOZOFA
V NITRE

AKADEMIA NAUK
STOSOWANYCH
WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA I ADMINISTRACJI

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Католицький університет у Ружомберку (Словаччина)
Університет Костянтина Філософа в м. Нітрі (Словаччина)
Коледж прикладної психології в м. Терезін (Чеська Республіка)
Академія прикладних наук Вища школа управління й
адміністрування в м. Ополє (Польща)
Заклад вищої освіти «Український католицький університет»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України
Громадська організація «Інтелектуальний штаб громадянського суспільства»

ПСИХОСОЦІАЛЬНІ РЕСУРСИ ОСОБИСТІСНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
4-5 листопада 2022 року**

Том 2

Україна
Тернопіль - 2022

УДК: 159.9 : 364 : 37.01/.09

П 86

Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 4-5 листопада 2022 р.) в 2 т. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. Т.2. 244 с.

Збірник укладено на основі матеріалів доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Психосоціальні ресурси особистісного та соціального розвитку в епоху глобалізації». До збірника увійшли статті й тези доповідей з актуальних питань соціономічного спрямування, котрі критеріально диференційовано на чотири тематичних напрями: 1) філософсько-методологічний та культурно-історичний дискурси ресурсології як інноваційної сфери мислєдїяльності; 2) психодуховні ресурси особи, групи, соціуму; 3) соціокультурні ресурси як чинник особистісного зростання і суспільствотворення; 4) ресурсне практикування у соціогуманітарній сфері сучасного суспільства.

Збірник стане у нагоді науковим, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, докторантам, аспірантам, студентам, психологам, педагогам, соціальним працівникам, правозахисникам, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, іншим особам, яких цікавлять актуальні проблеми соціально-гуманітарної сфери й ефективні способи їх вирішення.

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції. Організаційний комітет не завжди поділяє думки учасників конференції.

ISBN 978-966-654-678-7

Усі права захищені. За будь-якого використання матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

© Західноукраїнський національний університет, 2022

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ПЛАТФОРМА 4
«РЕСУРСНЕ ПРАКТИКУВАННЯ У СОЦІОГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ
СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА»

1. Zinoviia Karpenko Z., Abramciów R. Zwrot performatywny w nowoczesnej psychoterapii.....	132
2. Аврамчук О. Соціальна травма та соціальний тривожний розлад у контексті наслідків воєнних та збройних конфліктів.....	134
3. Мілютіна К., Бухаріна П. Застосування ігропрактик у вихованні громадянської свідомості відвідувачів музею.....	139
4. Honcharuk O. Mediation in Canada: features	143
5. Яремко О. Особи з психічними розладами як отримувачі соціальних послуг: соціально-правовий аспект	145
6. Блозва П. Можливості КПТ низької інтенсивності в розгортанні психологічних ресурсів особи: на прикладі роботи із тривожними проявами у часі пандемії	148
7. Опанасюк І. Застосування арт-терапевтичних психотехнік в розвитку емоційного інтелекту підростаючого покоління.....	152
8. Яценко Е. Розвиток психологічної стійкості в умовах війни: площини сучасних ресурсних практик.....	156
9. Мазур Т., Дружина О. Процес формування ціннісних орієнтацій підлітків.....	158
10. Миколюк С., Миколюк Н. Соціально-ресурсна складова системи опіки та піклування	161
11. Сеник А. Ресурсний підхід до вивчення сім'ї та сімейних проблем.....	164
12. Швед М. Особливості використання експресивної арт-терапії з дітьми-сиротами.....	167
13. Lifang Zhang. The correlation between boredom proneness and emotional eating among chinese college students: educational role of the emotion regulation.....	171
14. Цірук К. Адаптація протоколу психологічного супроводу волонтерів EMPOWER в умовах воєнного стану.....	174
15. Стецюк Ю., Кобилецький О. Роль медіатора у проведенні медіаційної процедури: психологічні аспекти.....	177
16. Yatyshchuk A., Zhu J. Principles and procedures of psychosocial correction of situational behavior of delinquent adolescents	179
17. Gao Jina, Podzhynska O. Socio-psychological prerequisites and prevention of addictive behavior of teenagers using the example of internet addiction	180
18. Чорний М. Ресурсне практикування у роботі соціальних працівників	183
19. Миколюк Ю., Дудар О. Сучасні тенденції системи опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.....	186

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про організацію надання соціальних послуг» від 01.06.2020 № 587; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.10.2022).

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання соціальних послуг особам з інвалідністю та особам похилого віку, які страждають на психічні розлади» від 26.06.2019 № 576; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2019-%D0%BF#Text>

5. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг» від 23.06.2020 №429; URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> (дата звернення: 23.10.2022).

6. Аналіз законодавства й політики у сфері психічного здоров'я в Україні; URL: <https://www.mh4u.in.ua/wp-content/uploads/2021/01/mh4u-mh-law-analysis-report-21122020-with-annexes.pdf> (дата звернення: 23.10.2022).

УДК 159.923

Павло Блозва

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри клінічної психології,
Заклад вищої освіти «Український католицький університет» (Україна)*

МОЖЛИВОСТІ КПТ НИЗЬКОЇ ІНТЕНСИВНОСТІ В РОЗГОРТАННІ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ ОСОБИ: НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ ІЗ ТРИВОЖНИМИ ПРОЯВАМИ У ЧАСІ ПАНДЕМІЇ

Актуальність. Попередні дослідження доступних методів психологічної підтримки та психосоціальної допомоги показали, що втручання, засновані на когнітивно-поведінковій моделі (далі – КПТ), є найбільш широко використовуваними та продемонстрували свою ефективність [1;2;3;4]. Так, останні дослідження показують, що базовані на КПТ рекомендації та протоколи індивідуальної психотерапії ефективно знижували симптоми тривоги та депресії, пов'язані з пандемією [5]. Водночас, враховуючи вартість і можливість отримання кваліфікованої психотерапевтичної допомоги, постає питання розробки плану втручання, базованого на зміцненні внутрішніх і зовнішніх ресурсів людини та її оточення.

Мета нашого дослідження отримати підтверджуючі дані зниження тяжкості симптомів та рівня психосоціального дисфункціонування під впливом технік КПТ низької інтенсивності серед осіб з соціальним тривожним розладом у періоді горювання.

Виклад основного матеріалу. Пошук учасників та проведення дослідження відбувалося у 2020-22 роках. Робота виконувалася в межах наукового проєкту кафедри клінічної психології «Дослідження особливостей переживання втрати серед людей, які проживають з соціально-тривожним розладом».

Критеріями включення було визначено: вік 18 років або старше; наявність соціального тривожного розладу у анамнезі та/або скарги, які відповідають діагностичним критеріям даного розладу відповідно до DSM-5 на момент діагностичного інтерв'ювання; підвищені показники за шкалою SPIN (>24 бали); досвід пережиття втрати впродовж останнього року; доступ до комп'ютера та можливість проходити зустрічі онлайн. Серед критеріїв виключення розглядалися: психопатологічні стани, зумовлені хронічною соматичною патологією (включаючи наслідки від перенесеного COVID-19); вживанням психоактивних речовин або ліків; наявність ознак перенесених травм голови або результат значного травматичного стресу (участь у бойових діях).

Первинне діагностичне інтерв'ювання базувалося на The MINI: International Neuropsychiatric Interview [6]. Вимірювання основних показників здійснювалося за наступними методиками:

1) рівень тяжкості симптомів соціального тривожного розладу Social Phobia Inventory [7]: самооцінний опитувальник на 17 тверджень, Cronbach's $\alpha = 0.87-0.94$; та Social phobia rating scale [8]: п'ять рейтингових шкал, що оцінюють ключові компоненти когнітивної моделі та терапії соціальної фобії: дистрес, уникнення, самоусвідомленість, використання стратегій безпечної поведінки та негативні когнітивні переконання, Cronbach's $\alpha = 0.88-0.92$;

2) рівень психосоціального дистресу, внаслідок пережиття втрати та ризик ускладненого горювання – Inventory of Complicated Grief: measures maladaptive responses to loss [9]: 19 тверджень, що дозволяють оцінити ознаки та зміни характерні для патологічного горювання, Cronbach's $\alpha = 0.92-0.94$;

3) коморбідні стани як рівень генералізованої тривожності - General Anxiety Disorder – 7 [10]: короткий інструмент скринінгу самооцінки з 7 пунктів на наявність симптомів генералізованого тривожного розладу за останні два тижні, Cronbach's $\alpha = 0.83-0.91$; симптоми депресії – Patient Health Questionnaire – 9 [11], короткий інструмент скринінгу самооцінки з 9 пунктів на наявність симптомів депресії за останні два тижні, Cronbach's $\alpha = 0.90-0.91$; вплив травматичного досвіду - Impact of Events Scale [12]: короткий інструмент (22 питання) самооцінки з 3 ключових аспектів реагування на травматичні події, Cronbach's $\alpha = 0.89-0.94$ (в залежності від шкали);

4) вираженість емоційного уникнення – Acceptance and Action Questionnaire [13]: короткий опитувальник 7 тверджень для самооцінки уникнення та прийняття емоційного досвіду, Cronbach's $\alpha = 0.89-0.95$;

5) загальний рівень дистресу у повсякденній та робочій активності вимірювався за шкалою Work and Social Adjustment Scale [14]: короткий 5-пунктовий опитувальник якості життя та перешкод у різних життєвих сферах, Cronbach's $\alpha = 0.83\text{--}0.90$.

Висновки. Наше дослідження є пілотним вивченням результативності індивідуальної програми низькоінтенсивної психосоціальної допомоги на основі КПТ запропонованої онлайн для осіб з соціальним тривожним розладом, які втратили близьких у період пандемії COVID-19. Запропонований план втручання був задуманий як набір інструментів для посилення внутрішніх ресурсів і навчання корисним навичкам самодопомоги, щоб зменшити тягар уникнення соціальних взаємодій і стосунків. У свою чергу, вплив на цей патогенетичний конструкт допоможе зменшити прояви соціальної тривожності.

Аналізуючи результати до та після проходження програми, було відмічено, що суттєвий вплив запропонованої моделі інтервенцій мав на коморбідні стани та загальний рівень дисресу, у той час як зменшення ключових (як рівень симптомів соціальної фобії та рівень дистресу, пов'язаного зі втратою) очікуваних показників не мав статистично значущої відмінності. На нашу думку, такий результат міг бути цілком закономірним, оскільки програма інтервенцій низької інтенсивності, не є програмою психотерапевтичних втручань. Тому, накопичувальний ефект від імплементованого досвіду застосування рекомендацій та технік запропонованих у програмі, проявився у результатах через 1 місяць по завершенню основного курсу.

Серед інших змін учасники відмітили, що їм легше опановувати своє дихання, зменшилося нав'язливе прагнення контролювати свої думки та дії і переконаність, що людина втрачає контроль над собою чи ситуацією. Надані оцінки зворотного зв'язку засвідчують високу оцінку задоволеності програмою, її зручністю та суб'єктивним позитивним ефектом впродовж місячного періоду по завершенню програми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Furmark T., Carlbring P., Hedman E. Guided and unguided self-help for social anxiety disorder: randomised controlled trial. *The British Journal of Psychiatry*. 2009. Т. 195, № 5. С. 440–447. URL: <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.108.060996> (дата звернення: 24.10.2022).
2. Internet-Delivered Cognitive Therapy for Social Anxiety Disorder: A Development Pilot Series / R. Stott та ін. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*. 2013. Т. 41, № 4. С. 383–397. URL: <https://doi.org/10.1017/s1352465813000404> (дата звернення: 24.10.2022).
3. Efficacy of Self-guided Internet-Based Cognitive Behavioral Therapy in the Treatment of Depressive Symptoms / E. Karyotaki та ін. *JAMA Psychiatry*. 2017.

Т. 74, № 4. С. 351-359. URL: <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2017.0044> (дата звернення: 24.10.2022).

4. A pilot study of intensive 7-day internet-based cognitive behavioral therapy for social anxiety disorder / N. Jain та ін. *Journal of Anxiety Disorders*. 2021. Т. 84. С. 102473. URL: <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2021.102473> (дата звернення: 24.10.2022).

5. Unguided low intensity cognitive behaviour therapy for anxiety and depression during the COVID-19 pandemic: A randomised trial / S. J. Egan та ін. *Behaviour Research and Therapy*. 2021. Т. 144. С. 103902. URL: <https://doi.org/10.1016/j.brat.2021.103902> (дата звернення: 24.10.2022).

6. The Mini-International Neuropsychiatric Interview (M.I.N.I.): the development and validation of a structured diagnostic psychiatric interview for DSM-IV and ICD-10 / D V Sheehan та ін. *J Clin Psychiatry*. 1998. Т. 59. С. 34-57.

7. Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN) / K. M. Connor та ін. *British Journal of Psychiatry*. 2000. Т. 176, № 4. С. 379–386. URL: <https://doi.org/10.1192/bjp.176.4.379> (дата звернення: 25.10.2022).

8. Wells A., Papageorgiou C. Brief cognitive therapy for social phobia: a case series. *Behaviour Research and Therapy*. 2001. Т. 39, № 6. С. 713–720. URL: [https://doi.org/10.1016/s0005-7967\(00\)00036-x](https://doi.org/10.1016/s0005-7967(00)00036-x) (дата звернення: 25.10.2022).

9. Inventory of complicated grief: A scale to measure maladaptive symptoms of loss / H. G. Prigerson та ін. *Psychiatry Research*. 1995. Т. 59, № 1-2. С. 65–79. URL: [https://doi.org/10.1016/0165-1781\(95\)02757-2](https://doi.org/10.1016/0165-1781(95)02757-2) (дата звернення: 25.10.2022).

10. A Brief Measure for Assessing Generalized Anxiety Disorder / R. L. Spitzer та ін. *Archives of Internal Medicine*. 2006. Т. 166, № 10. С. 1092. URL: <https://doi.org/10.1001/archinte.166.10.1092> (дата звернення: 25.10.2022).

11. Kroenke K., Spitzer R. L., Williams J. B. W. The PHQ-9. *Journal of General Internal Medicine*. 2001. Т. 16, № 9. С. 606–613. URL: <https://doi.org/10.1046/j.1525-1497.2001.016009606.x> (дата звернення: 25.10.2022).

12. Psychometric properties of the IES-R in traumatized substance dependent individuals with and without PTSD / C. J. Rash та ін. *Addictive Behaviors*. 2008. Т. 33, № 8. С. 1039–1047. URL: <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2008.04.006> (дата звернення: 25.10.2022).

13. Preliminary Psychometric Properties of the Acceptance and Action Questionnaire–II: A Revised Measure of Psychological Inflexibility and Experiential Avoidance / F. W. Bond та ін. *Behavior Therapy*. 2011. Т. 42, № 4. С. 676–688. URL: <https://doi.org/10.1016/j.beth.2011.03.007> (дата звернення: 25.10.2022).

14. The Work and Social Adjustment Scale: a simple measure of impairment in functioning / J. C. Mundt та ін. *British Journal of Psychiatry*. 2002. Т. 180, № 5. С. 461–464. URL: <https://doi.org/10.1192/bjp.180.5.461> (дата звернення: 25.10.2022).